

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТНИХ КОШТІВ У СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

PRACTICAL AND THEORETICAL BASES FOR COLLECTING ALIMONY FUNDS IN THE FAMILY LAW OF UKRAINE

Бондаренко Т.С.,
студентка VI курсу юридичного факультету

Резникова М.О.,
к.ф.н., доцент кафедри
цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглянуто та проаналізовано нормативно-правову базу, яка регламентує порядок призначення аліментів на утримання дитини. Досліджується можливість впливу на правовідносини та осіб у разі ухилення останніх від обов'язку сплачувати аліментні кошти.
Ключові слова: аліменти, пеня, боржник, подружжя, майно, мінімальний розмір аліментів, неповнолітня дитина.

В статье рассмотрена и проанализирована нормативно-правовая база, которой устанавливается порядок назначения алиментов на содержание ребенка. Изучается возможность влияния на правоотношения и лиц в случае невыполнения последними обязательства платить алиментные средства.

Ключевые слова: алименты, пеня, должник, супруги, имущество, минимальный размер алиментов, несовершеннолетний ребенок.

This article deals with separate aspects of the issue of leasing funds, through analysis of changes in the Family Law, preceding the modification of the process of accruing child support. The issue of changing the size of alimony is studied. But in practice, criminal prosecution is almost non-existent. What evidence of statistical data is given at the beginning of the work.

The introduction of administrative responsibility for avoiding payment of child support for a child in the form of social work will be a more effective motivation for the debtor to find a job or to work officially so that he does not work in public works where he does not receive a salary. In this case, in case of continuation of criminal behavior of the guilty party, the court will have objective grounds in the future to bring it to criminal liability. Thus, the introduction of administrative liability in the form of deprivation of a driver's license for non-payment of alimony, could solve the problem of non-payment.

Key words: alimony, penalty, debtor, spouse, property, minimum alimony, minor child.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про охорону дитинства» [1], кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного та соціального розвитку. Згідно ст. 51 Конституції України [2] та ст. 180 Сімейного кодексу України (далі – СК України) [3], батьки до повноліття своїх дітей зобов'язані їх утримувати. Але закріплені права дитини на утримання та обов'язок батьків забезпечувати дитині відповідний рівень життя, харчування, медичного забезпечення та виховання не завжди виконуються належним чином в умовах недотримання законів нашої країни. Ухилення від обов'язку утримувати дитину або неналежне його виконання батьками призводить до необхідності примусового стягнення аліментів.

За висновками Уповноваженого Президента з прав дитини, М. Кулеби, на сьогоднішній день в Україні офіційно зареєстровано майже 7 млн. позовів до суду про стягнення аліментів, а кількість матерів-одиначок за останні 15 років зросла у 20 разів. Кожне третє звернення, яке сьогодні надходить до офісу Уповноваженого з прав дитини, стосується стягнення аліментів. Це мільярди гривень заборгованості, і це, перш за все, заборгованість перед дітьми. Велика кількість позовів про стягнення аліментів свідчить про те, що механізм стягнення, а також самі матеріальні норми не є доскональними. Серед проблем у сімейному праві, проблематика нарахування та стягнення аліментних коштів, є найпоширенішою.

Згідно із даними офіційного сайту Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР), в Україні було зареєстровано 475183 справи про притягнення до кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментних коштів, тобто кожна 14 справа закінчується зверненням до суду в рамках ст. 164 КК України, з них 39076 рішень мають форму вироків, 37885 з них – ті, у яких призначаються громадські роботи або обмеження волі. При цьому на 100 вироків лише один закінчується

обмеженням волі, тобто у середньому за десять років існування ЄДРСР до такого виду покарання було притягнуто лише 378 осіб. У свою чергу, це вказує на те, що в рамках статистики одного року, лише до 38 осіб в Україні застосовують покарання у вигляді обмеження волі. У середньому – це 2 особи на область у рік. У зв'язку із цим є потреба проаналізувати чинне законодавство, що регулює порядок стягнення аліментів.

Аналіз питання щодо призначення аліментів досліджували у своїх працях відомі українські і зарубіжні цивілісти, а саме: Л. Баранова, В. Борисова, І. Жилінкова, О. Пергамент, В. Нікітіна, Л. Пацева, Н. Єршова, Г. Гришин, М. Антокольська, Л. Сапейко, Л. Афанасьєва та ін. Разом із тим, без належної уваги залишилось актуальне, з нашого погляду, питання про порядок стягнення аліментів, а також його процесуальні прогалини. Це пов'язано з тривалим процесом реформування законодавства у сфері виконавчого провадження.

Метою статті є визначення теоретичних аспектів призначення аліментів на користь дитини, встановлення недоліків у застосуванні правових норм, дослідження порядку стягнення аліментів за чинним законодавством, аналіз положень нової редакції СК України в частині порядку стягнення аліментів на дитину, визначення ефективних важелів впливу на недобросовісних батьків.

У сімейному законодавстві немає чіткої дефініції аліментів. За визначенням Л. Баранової, В. Борисової, І. Жилінкової, аліментні правовідносини (зобов'язання) батьків та дітей щодо утримання – це правовідносини, в яких одна сторона зобов'язана надати другій стороні утримання на підставах і в порядку, що встановлені законом, а друга сторона вправі вимагати виконання такого обов'язку [4, с. 59]. На думку Л. Пацевої, аліменти – це обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. На нашу думку, необхідно обов'язково законодавчо визначити в СК України

дефініцію аліментів як обов'язок сплачувати чітку грошову суму або майно, що сплачується відповідною стороною, з можливістю сплачувати у електронному вигляді. У виконавчому провадженні щодо виконання аліментних зобов'язань, за словами Н. Єршової, найкращим чином забезпечує на майбутнє інтереси отримувача аліментів виконавчий лист, який гарантує регулярні надходження належного дитині матеріального утримання, що особливо важливо у разі зміни місця роботи, переїздів платника тощо. Судовий виконавчий документ створює умови та надійне юридичне підґрунтя для виконання аліментних зобов'язань [5, с. 54].

Згідно ст. 183 СК України, той із батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина, має право звернутися до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину – однієї чверті, на двох дітей – однієї третини, на трьох і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину.

Відповідно до ст. 181 СК України, за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються в частці від доходу її матері, батька й (або) у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина. Спосіб стягнення аліментів, визначений рішенням суду, змінюється за рішенням суду за позовом одержувача аліментів.

Перелік видів доходів, які враховуються під час визначення розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146 «Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб» [6] (далі – Перелік). Перелік встановлює лише основні види доходів громадян, які враховуються під час визначення розміру аліментів на дітей. У Переліку не містяться такі види доходів, як: дивіденди, роялті, проценти, хоча в багатьох випадках такі доходи є більш суттєвими, проте вони не підлягають сплаті. Тому, на нашу думку, в Переліку необхідно зазначити лише види доходів, з яких не проводиться стягнення аліментів, а визначення поняття «дохід» необхідно трактувати відповідно до Податкового кодексу України. Пунктом 14.1.54. ст. 14 Податкового кодексу України [7] визначено, що дохід із джерелом їх походження з України – це будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у т. ч. від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні.

Таку саму позицію висловив Верховний Суд України в ухвалі від 09 квітня 2008 р.: «Дохід – сума будь-яких коштів, вартість матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, одержаних платником податку у власність або нарахуваннях на його користь з різних джерел як на території України, так і за її межами. Дохід із джерелом його походження з України – це будь-який дохід, одержаний платником податку або нарахований на його користь від здійснення будь-яких видів діяльності на території України у т. ч., але не виключно, у вигляді дивідендів, нарахованих резидентом-емітентом, корпоративних прав».

За новою редакцією ст. 184 суд за заявою одержувача визначає розмір аліментів у твердій грошовій сумі. Недоліком визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі є не тільки складна та недосконала процедура індексації аліментів, а й швидкість реагування на збільшення або зменшення доходу боржника. Як зазначає А. Пергамент, визначення розміру аліментних зобов'язань у частці від доходів поставило особу, уповноважену на отримання аліментів, у вкрай важке положення: часто буває склад-

но виявити всі окремі доходи зобов'язаної особи. Таке положення полегшує для недобросовісного відповідача можливість приховати частину своїх доходів і тим самим зменшити частку, яка належить дитині за аліментним зобов'язанням [8, с. 63]. Для уникнення цього, ст. 182 було доповнено пунктами 3-1) наявність рухомого та нерухомого майна, грошових коштів; 3-2) доведені стягувачем аліментів витрати платника аліментів, у т. ч. на придбання нерухомого або рухомого майна, сума яких перевищує десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи, якщо платником аліментів не доведено джерело походження коштів.

Тому зрозуміло, що розмір аліментів у кожному конкретному випадку визначає суд, він має брати до уваги всі обставини справи, досліджуючи джерела прибутку особи, з якої будуть стягуватись аліменти на дитину, враховувати наявність нерухомого майна, транспортного засобу, кількість і мету перетину державного кордону тощо. М. Антокольська звертає увагу із цього приводу на те, що значна кількість норм, які регулюють сімейні відносини взагалі та аліментні зобов'язання зокрема, мають так званий ситуаційний характер. Це значить, що вони містять визначення, які не можуть бути чітко й однозначно визначені в законі, оскільки потребують індивідуальної конкретизації на підставі врахування усіх обставин справи в кожній ситуації [9, с. 247].

Згідно зі змінами, мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. У порівнянні з минулою редакцією ст. 182 СК України, де цей розмір становив 30%, ця зміна здається дієвою. Прожитковий мінімум у 2017 р. в Україні для дітей до 6 років становить з 1 січня 2017 р. по 30 квітня 2017 р. – 1355 грн., з 1 травня по 30 листопада – 1426 грн., з 1 грудня – 1492 грн. Для дітей від 6 до 18 років: з 1 січня 2017 р. по 30 квітня 2017 р. – 1689 грн., з 1 травня по 30 листопада – 1777 грн., з 1 грудня – 1860 грн. На дитину до 6 років мінімальний розмір аліментів становитиме 713 грн./місяць, на дитину від 6 – 888,5 грн./місяць. Але, чи є ці суми реальними у порівнянні з цінами, встановленими на сьогоднішній день в Україні?

До того ж визначення розміру аліментів ще не є запорукою належного виконання свого обов'язку батьком дитини. Основною і найскладнішою частиною є виконання такого рішення суду, яке покладається на державну виконавчу службу. Найпростішим є стягнення аліментів із боржника, який офіційно працевлаштований на підприємстві, в установі, організації, у фізичної особи, фізичної особи-підприємця або офіційно отримує інші види доходів. Підприємства, установи, організації, фізичні особи, фізичні особи-підприємці здійснюють відрахування із заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника і перераховують кошти стягувачу у строк, встановлений для здійснення зазначених виплат боржнику.

Вказані суб'єкти кожні шість місяців надсилають державному виконавцю звіт.

Відповідно до ч. 3 ст. 70 Закону України «Про виконавче провадження», у разі стягнення аліментів із заробітної плати боржника може бути утримано за виконавчими документами до погашення у повному обсязі заборгованості 50%. У ч. 4 цієї статті передбачено, що загальний розмір усіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати не може перевищувати 50% заробітної плати, що має бути виплачена працівнику, у т. ч. за кількома виконавчими документами [10]. Це обмеження не поширюється на відрахування із заробітної плати в разі відбування боржником покарання у вигляді виправних робіт і стягнення аліментів на неповнолітніх дітей. У таких випадках розмір відрахувань із заробітної плати не може перевищувати 70%.

Нині все частіше трапляються випадки, коли платник аліментів офіційно не працевлаштований. Коли підрахо-

вується заборгованість, розмір аліментів встановлюється, виходячи із середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації або некваліфікованого працівника для даної місцевості. Виникає ситуація, коли державний виконавець має підраховувати заборгованість, яку він не здатен стягнути. Накопичення значної заборгованості тільки погіршує становище як боржника, так і стягувача, оскільки платник втрачає бажання знаходити роботу і намагатиметься знайти неофіційні джерела існування. Донині точаться дискусії серед науковців щодо відповідальності за невиконання або неналежне виконання аліментних зобов'язань. За новою редакцією ст. 196, у разі виникнення заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду або за домовленістю між батьками, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі 1% від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення від дня прострочення сплати аліментів до дня їх повного погашення або до дня ухвалення судом рішення про стягнення пені, але не більше 100% заборгованості.

Прихильником позиції, що примусове стягнення аліментів є мірою відповідальності, є А. Пергамент. Іншу позицію висловлюють Л. Пацева, М. Антокольська, В. Нікітіна, Л. Афанасьєва, відповідно до якої, відповідальністю є лише санкції, які виражаються у позбавленні винного правопорушника суб'єктивного права або можливості на нього покласти додаткові зобов'язання. Так, Л. Пацева вважає, що виконання аліментних зобов'язань під примусом ознакам відповідальності не відповідає. У ч. 2 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» має місце положення про те, що у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів понад 3 місяці, стягнення може бути звернено на майно боржника. Звернення стягнення на заробітну плату не перешкоджає зверненню стягнення на майно боржника. Звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті, вилученні та примусовій реалізації. Якщо ж боржник ухиляється від сплати аліментів, не працює та не бажає працевлаштуватися, слід ужити заходів щодо звернення стягнення на його майно, що спонукає його до виконання аліментного зобов'язання [4, с. 55]. Одним зі способів ухилення від виконання своїх зобов'язань є виїзд боржника, на якого покладено обов'язок сплачувати аліменти, за межі України, у т. ч. на постійне місце проживання [12, с. 88]. Так, положеннями ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» надано право державному виконавцю у процесі здійснення виконавчого провадження у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи або керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням. Процедура тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України чітко визначена у Роз'ясненнях Міністерства юстиції України від 17 вересня 2012 р. [13]. Не менш важливим є порядок сплати аліментів у разі виїзду одного з батьків за кордон на постійне проживання у державу, з якою Україна не має договору про надання правової допомоги. У такому разі аліменти стягуються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1203 «Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги» передбачає, що у разі виїзду одного з батьків, який є громадянином України, для постійного проживання в іноземній державі, з якою Україна не має договору про подання правової допомоги, він повинен сплатити аліментні зобов'язання з утримання дитини (дітей) до досягнення

нею повноліття, які оформляються договором між цією особою та одним із батьків, з яким залишається дитина (діти), або її опікуном, піклувальником (далі – одержувач аліментів), або договором про припинення права на аліменти для дитини (дітей) у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо). Якщо аліментні зобов'язання не були виконані особою, що виїжджає, стягнення аліментів провадиться за рішенням суду. Стягнення аліментів за кордоном, як зазначає у своєму дослідженні Ю. Черняк, нині значно спростилося завдяки наявній міжнародно-правовій договірній базі. За її словами, сучасна міжнародна практика відбувається таким чином, що право на утримання не припиняється автоматично внаслідок таких обставин, як зміна місця проживання чи громадянства одного з учасників аліментних правовідносин, оскільки за таких обставин право на отримання аліментів може бути здійснено або через пред'явлення позову в країні, в якій проживає відповідач, або шляхом виконання у цій країні рішення, ухваленого за місцем проживання позивача [12].

У практиці є випадки, коли особа не працевлаштована, не має майна, на яке може бути звернено стягнення, та не виїжджає за кордон. У такому разі, якщо є заборгованість зі сплати аліментів у розмірі, що сукупно перевищує суму відповідних платежів за шість місяців, передбачена кримінальна відповідальність. Статтею 164 Кримінального кодексу України встановлено відповідальність за злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні. Під злісним ухиленням від сплати коштів на утримання дітей (аліментів) або на утримання непрацездатних батьків слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду (приховування доходів, зміну місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця тощо), які призвели до виникнення заборгованості зі сплати таких коштів у розмірі, що сукупно становлять суму виплат за шість місяців відповідних платежів. Але на практиці притягнення до кримінальної відповідальності майже не відбувається, про що свідчать статистичні дані, наведені ще на початку роботи. Слід погодитися з М. Чундак, яка досліджує проблеми стягнення аліментів у порядку наказного провадження, у тому, що не потрібно відразу ж встановлювати жорстку відповідальність за несплату аліментів, але слід виважено, обґрунтовано зважитись прийняти відповідні зміни до законодавчих актів, що регулюють питання стягнення аліментів [13, с. 155].

Як альтернативний захід впливу на боржника, на нашу думку, необхідно запровадити адміністративну відповідальність. Запровадження адміністративної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дитини у вигляді громадських робіт буде більш дієвою мотивацією для боржника знайти роботу або працевлаштуватися офіційно, щоб не працювати на громадських роботах. При цьому, у разі продовження злочинної поведінки винної особи суд матиме об'єктивні підстави в подальшому притягнути її до кримінальної відповідальності. Таким чином, впровадження адміністративної відповідальності у вигляді позбавлення водійського посвідчення неплатника аліментів, могло б вирішити проблему несплати.

Проблеми, пов'язані з несплатою аліментних коштів в Україні, набувають масового характеру. Уникнути їх, на нашу думку, можливо шляхом внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства, зокрема запровадження адміністративної відповідальності, яка б мала вияв у позбавленні, наприклад, водійського посвідчення, та посилення кримінальної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.
4. Сімейне право України : Підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін. ; За заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 200 с.
5. Пацева Л. І. Обязательства по содержанию несовершеннолетних детей : автореф. дис. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. И. Пацева ; ВНИИ сов. Законодательства. – М., 1972. – 22 с.
6. Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 року № 146 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/146-93-%D0%BF>.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 02 жовтня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.
8. Пергамент А. И. Алиментные обязательства по советскому праву / А. И. Пергамент. – М. : Госюриздат, 1951. – 167 с.
9. Антокольская М. В. Семейное право : учебник / М. В. Антокольская. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрист, 2002. – 336 с.
10. Про виконавче провадження : Закон України від 02 червня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua
11. Тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 17 вересня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.
12. Черняк Ю. Умови визнання і виконання іноземних судових рішень про стягнення елементів (в аспекті міжнародних договорів України) / Ю. Черняк // Право України. – 2010. – № 4. – С. 292–298.
13. Чундак М. В. Стягнення аліментів в порядку наказного провадження. Основні проблеми та шляхи до вдосконалення Законодавчих норм / М. В. Чундак // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 2. – С. 1–6.

УДК 347.2

РЕЧОВІ ПРАВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ФРАНЦІЇ

REAL RIGHTS UNDER THE FRENCH LEGISLATION

Гейнц Р.М.

к.ю.н., доцент кафедри цивільного права

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

У статті досліджуються положення Французького цивільного кодексу, які присвячені правовому регулюванню речових прав. Автор визначає складові елементи системи речових прав, розкриває їх зміст і особливості. Звертається увага на те, що речові права на чуже майно розглядаються в законодавстві Франції як «видозміни власності».

Ключові слова: Французький цивільний кодекс, речові права, власність, право власності, узуфрукт, право особистого користування, право проживання, сервітут, речові права на чуже майно, володіння.

В статье исследуются положения Французского гражданского кодекса, посвященные правовому регулированию сервитута. Автор определяет составляющие элементы системы вещных прав, раскрывает их содержание и особенности. Обращается внимание на то, что вещные права на чужое имущество рассматриваются в законодательстве Франции как «видоизменения собственности».

Ключевые слова: Французский гражданский кодекс, вещные права, собственность, право собственности, пользование, право личного пользования, право проживания, сервитут, вещные права на чужое имущество, владение.

In this article the author examines the provisions of the French Civil Code, which deal with the legal regulation of real rights. The author defines the constituent elements of the system of real rights under the laws of France, reveals their essence and features. Attention is drawn to the fact that the main thing in real light is the right to property, which the French Civil Code defines as the most absolute domination of the person over the thing. All other elements of real rights, despite their absolute character, presuppose domination over the thing in a lesser extent of legal authority and are regarded as a restriction of right to property.

The system of real right under French Law includes: 1) right to property; 2) the right to use other person's things (usufruct, right of personal use, right of residence), easements; 3) other real rights (mortgage, emfitivis and building right).

Usufruct is established by law, by the will of a person and, in some cases, by the time of possession. The subject of usufruct can include both: non-consumable and consumer things. Money, stocks, bonds, shares and intellectual property rights as objects of usufruct determine the peculiarities of their legal regulation.

The French Civil Code is characterized by a variety of approaches to the classification of servitudes, distinguishing urban and rural, continuous and those, which are carried out with interruptions, explicit and implicit, public and private easements.

The French Law considers the institute of possession as an actual maintenance or use of a thing or a right for yourself.

Key words: French Civil Code, real rights, property, ownership, usufruct, right of personal use, right of residence, servitude, real rights to someone else's property, possession.

Постановка проблеми. Одне із центральних місць у праві країн континентальної правової системи займають речові права, які були започатковані римськими юристами ще дві тисячі років тому, а в подальшому, з урахуванням розвитку національних доктрин речових прав, адаптовані до цивільних кодексів європейських країн. До таких країн належить і Франція, яка закріпила основні засади регулювання речових прав у Французькому цивільному кодексі 1804 р. (далі – ФЦК).

Приналежність Франції й України до однієї правової системи робить актуальним вивчення положень ФЦК за-

галом і в частині регулювання речових прав зокрема. Окрім наукового інтересу, для права України досвід правового регулювання речових прав у французькому законодавстві має неоціненну прикладну цінність, яка полягає в розкритті підходів, закладених у французькому законодавстві до речових прав, що дає можливість подивитися на речові права з іншого боку, віднайти відповідні переваги та перейняти корисний досвід.

Стан дослідження. Питання правового регулювання речових прав за законодавствами окремих зарубіжних країн усе частіше потрапляє до поля зору сучасних ві-